

ҲУКУМАТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ҚАРОР

Дар бораи Стратегияи рушди ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2040

Мутобиқи [моддаҳои 4](#) ва [12](#) Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи банақшагирии стратегӣ ва дурнамозозии давлатӣ" Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор мекунад:

1. Стратегияи рушди ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2040 тасдиқ карда шавад ([замима мегардад](#)).

2. Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон якҷо бо вазорату идораҳои дахлдор лоиҳаи Нақшаи амали Стратегияи мазкурро таҳия карда, барои тасдиқ ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намояд.

Раиси

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш. Душанбе,
аз 29 ноябри соли 2022, № 577

Эмомалӣ Раҳмон

Бо қарори Ҳукумати
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 29 ноябри соли 2022, [№ 577](#)
тасдиқ шудааст

Стратегияи рушди ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2040

1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

1. Стратегияи рушди ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2040 (минбаъд - **Стратегия**) бо дарназардошти Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, таҷрибаи аз амалисозии барномаҳои қаблӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии аҳоли андухташуда, таҳлили умумии вазъи кунунии соҳаҳои ҳифзи иҷтимоии аҳоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мутобиқи муносибати нави ҷомеаи ҷаҳонӣ ба масъалаҳои амалишавии Ҳадафҳои Рушди Устувор то соли 2030 таҳия гардида, ҳадафҳо ва самтҳои асосии сиёсати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли то соли 2040 муайян менамояд.

2. Стратегия ҳуҷҷате мебошад, ки дурнамои низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли ва рушди минбаъдаи давлатро инъикос намуда, ба иҷрои дастуру супоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба тақвият бахшидани низоми ҳифзи иҷтимоӣ, аз он ҷумла ислоҳоти институтсионалӣ, таъмини рушди устувори кишвар, таъмини

кафолатҳои иҷтимоии шаҳрвандон дар марҳилаҳои гуногуни зиндагӣ ва таҳкими адолати иҷтимоӣ дар ҷомеа нигаронида шудааст.

3. Стратегия ба таҳия ва амалисозии чорабиниҳои мақсаднок оид ба самтҳои нисбатан мубрами банақшагирии стратегии низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли ва роҳҳои рушди он равона шудааст.

2. ТАҲЛИЛИ ҲОЛАТИ ҶОРИ, БАҲРАГИРАНДАГОН ВА ЗАМИНАИ ҚОНУНГУЗОРИ

4. Ҳифзи иҷтимоии аҳоли яке аз самтҳои муҳим ва афзалиятноки сиёсати иҷтимоии давлат ба ҳисоб рафта, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рушди устувори ҳифзи иҷтимоии аҳоли ҳамчун яке аз омилҳои калидии баланд бардоштани сатҳи зиндагии шаҳрвандон, таъмини суботи иҷтимоӣ ва рушди устувори иқтисодию иҷтимоии кишвар тамоми тадбирҳои заруриро меандешад.

5. Амалӣ намудани ислоҳоти иқтисодию иҷтимоӣ, татбиқи ҳуҷҷатҳои стратегӣ ва барномаҳои гуногуни соҳавӣ дар самти таъмини суботи иқтисодию иҷтимоии кишвар имкон дод, ки шурӯъ аз соли 2000 дар кишвар суръати баланди рушди иқтисодӣ таъмин гардад. Дар давраи солҳои 2000-2020 афзоиши миёнаи ҳамасолаи маҷмуи маҳсулоти дохилӣ 7,5 фоизро ташкил дода, ба коҳиш ёфтани сатҳи камбизоатӣ аз 83 фоиз дар соли 1999 то 26,3 фоиз дар соли 2020 мусоидат намуда, дарозумрии миёнаи шаҳрвандон бошад, аз 72 то 75 сол боло рафт.

6. Сифати хизматрасонӣ дар соҳаҳои илму маориф, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли тадриҷан баланд бардошта шуда, ба ин соҳаҳо аз ҳисоби ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузорӣ, бо дарназардошти нафақа ва суғуртаи иҷтимоӣ, дар 7 соли гузашта зиёда аз 62,4 миллиард сомонӣ равона гардидааст.

7. Музди миёнаи меҳнат дар аввали соли 2022 ба 1373,98 сомонӣ расид. Музди меҳнати кормандони соҳаҳои буҷетӣ, аз ҷумла илму маориф, тандурустиву фарҳанг, ҳифзи иҷтимоии аҳоли ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ тадриҷан афзоиш ёфта, дар 7 соли охир то 50 фоиз зиёд гардид. Зиёда аз як миллион ҷойи корӣ таъсис дода шуда, шумораи шаҳрвандоне, ки ба муҳочирати меҳнатӣ мераванд, аз 800 ҳазор то 374 ҳазор нафар, яъне зиёда аз ду баробар кам карда шуд.

8. Низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли дар Тоҷикистон асосан аз барномаҳои мусоидат ба шугъли аҳоли ва танзими муносибатҳои меҳнатӣ, расонидани кумақҳои унвонии иҷтимоӣ, хизматрасониҳои иҷтимоӣ, таъмини кафолатҳои иҷтимоии давлатӣ, суғуртаи иҷтимоӣ, таъминоти нафақа ва монанди инҳо иборат мебошад.

9. Ба ҳолати 1 майи соли 2022 теъдоди умумии нафақагирон дар кишвар 756298 нафарро ташкил намуда, андозаи миёнаи нафақаҳои меҳнатӣ 394,02 сомонӣ, нафақаҳои суғуртавӣ - 302,26 сомонӣ, нафақаҳои иҷтимоӣ 201,52 сомонӣ ва дар маҷмуъ, андозаи миёнаи нафақа дар ҷумҳурӣ ба 320,34 сомонӣ баробар мебошад (мутобиқи замимаи 1).

10. Бо мақсади дастгирии иҷтимоии оилаҳои камбизоат аз соли 2002 то соли 2020 дар кишвар пардохти кумакпулӣ ба оилаҳои камбизоат, ки фарзандонашон дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ (ибтидоӣ, умумии асосӣ, миёнаи умумӣ) таҳсил менамоянд, роҳандозӣ гардида, пардохти он ҳар сол 15 фоизи хонандагонро дар бар мегирифт. Ёлай аз ин, ба оилаҳои камбизоат барои пӯшонидани хароҷоти вобаста ба истифодаи қувваи барқ ва гази табиӣ аз рӯи меъёрҳои муқарраргардида ҷубронпулӣ пардохт шудааст.

11. Бо мақсади баланд бардоштани самаранокии пардохти кумакпулиҳои иҷтимоӣ, аз соли 2011 дар кишвар дар баробари тадбирҳои зикргардидаи дастгирии иҷтимоии оилаҳои камбизоат, марҳила ба марҳила механизми таҷрибавии таъин ва пардохти кумакпулиҳои унвонии иҷтимоӣ ҷорӣ шуда, ҷиҳати муайян намудани камбизоатии оилаҳо модели арзёбии ёлайримустақими вазъи моддӣ аз рӯи нишондодҳои нисбӣ истифода бурда мешавад. Аз 1 июли соли 2020 механизми таҷрибавии таъин ва пардохти кумакпулиҳои иҷтимоии унвонӣ дар тамоми 68 шаҳру ноҳияи мамлакат амалӣ гардида, аз рӯи маълумоти Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон зиёда аз 15 фоизи хонаводаҳо ба кумакпулиҳои мазкур фаро гирифта шудаанд.

12. Соҳаи хизматрасонии иҷтимоӣ дар даврони истиқлолияти давлатии кишвар тибқи Консепсияи рушди низоми хизматрасонии иҷтимоӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 4 октябри соли 2013, №446 қабул гардидааст, роҳандозӣ гардида, кори иҷтимоӣ ҳамчун касб ва илм эътироф гардид. Айни ҳол, хадамоти иҷтимоӣ дар шаклҳои гуногуни ташкилию ҳуқуқӣ фаъолият дошта, ба шаҳрвандони дар ҳолати душвори зиндагӣ қарордошта хизматрасониҳои гуногуни иҷтимоиро пешниҳод менамоянд.

13. Ба шахсони дорои маъюбият ҳамчунин хизматрасониҳои иҷтимоӣ дар шакли таъминоти онҳо бо воситаҳои техникии ёрирасон ва тавонбахшӣ (протезҳо, ортезҳо, аробачаҳои маъюбӣ ва ёлайра) низ пешниҳод мешаванд. Бо ин мақсад дар назди Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон Корхонаи давлатии "Заводи протезию ортопедӣ дар шаҳри Душанбе" бо филиалҳояш дар шаҳрҳои Кӯлоб, Хоруљ ва Хучанд фаъолият доранд, ки маъюбони ниёзмандро бо воситаҳои техникий тавонбахшӣ дар ҷумҳурӣ таъмин менамоянд.

14. Барои пешбурди корҳои илмӣ ва илмию тадқиқотии соҳавӣ, бахусус, дар соҳаҳои меҳнат ва шуљли аҳоли, экспертизаи тиббию иҷтимоии аҳоли ва тавонбахшии маъюбон якҷанд муассисаҳои давлатии илмию тадқиқотӣ, аз ҷумла Пажӯҳишгоҳи меҳнат, муҳоҷират ва шуљли аҳоли, Пажӯҳишгоҳи экспертизаи тиббию иҷтимоӣ ва тавонбахшии маъюбон ва Маҷмааи таълимиву таҷрибавии кори иҷтимоӣ ва инноватсияҳо фаъолият мекунанд.

15. Бо мақсади фароҳам овардани шароити мусоид барои таъмини имкониятҳои баробар барои маъҷубон, инчунин таҳияву амалисозии модели самараноки таҳсилоти фарогир (инклюзивӣ) барои кӯдакони имконияташон маҳдуд Консепсияи миллии таҳсилоти фарогир (инклюзивӣ) барои кӯдакони имконияташон маҳдуд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2011-2015 ва Барномаи миллии тавонбахшии маъҷубон барои солҳои 2017-2020, ки бо қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 апрели соли 2011, №228 ва аз 28 октябри соли 2016, №455 тасдиқ гардидаанд, мавриди амал қарор дода шудаанд.

16. Дар ин замина тасдиқ гардидани як қатор санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ (конвенсияву тавсияҳои Созмони Милали Муттаҳид ва созмонҳои дигари бонуфузи байналмилалӣ), аз ҷумла Конвенсияи Созмони Милали Муттаҳид дар бораи ҳуқуқҳои маъҷубон далели иродаи олии сиёсии кишвар нисбати тавсеа додани ҳуқуқҳои иҷтимоии шаҳрвандон буда, таъминоти онҳо аз самтҳои муътабарии сиёсати иҷтимоии кишвар ба шумор меравад.

17. Дар ҷумҳурӣ 61 мактаб-интернат фаъолият намуда, дар онҳо зиёда аз 6550 кӯдакони осебпазир ва дорои нуқсонҳои инкишофи ақлониву ҷисмонӣ, аз ҷумла ятим, нимятим ва бепарастор дар соли таҳсили 2021-2022 ба таълиму тарбия фаро гирифта шудаанд. Аз инҳо дар тобеияти Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон 14 мактаб-интернати мақоми ҷумҳуриявидошта, аз ҷумла 4 мактаб-интернат барои кӯдакони маъҷуб, 9 мактаб-интернат барои ятимон ва 1 мактаби махсус мебошанд, ки дар онҳо дар маҷмуъ 2556 кӯдак ба таҳсил ва хизматрасониҳои дахлдори иҷтимоӣ фаро гирифта шудаанд. Дар баробари ин 18 мактаб-интернати мақоми маҳаллидошта бо фарогирии 3040 кӯдак, инчунин мактабҳои махсусгардонидашуда фаъолият доранд. Кори иҷтимоӣ нисбат ба кӯдакони душвортарбия ва аз оилаҳои дар ҳолати душвори зиндагӣ қарордошта тавассути муассисаҳои статсионари бачагонаи тобеи Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон низ ба роҳ монда шуда, хизматрасонии иҷтимоӣ расонида мешавад.

18. Дар Тоҷикистон барои гурӯҳҳои мақсадноки муайян, ба монанди шаҳрвандони гирифтори бемориҳои вируси норасоии масунияти одам ва сил, қурбониёни зӯрварӣ дар оила, қурбониёни савдои одамон ва табақаҳои дигари осебпазири ҷомеа низ хизматрасониҳои гуногуни иҷтимоӣ расонида мешаванд.

19. Ба шаҳрвандони бекори корҷӯянда мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба муҳлати то 3 моҳ кумакпулӣ барои бекорӣ пардохт карда шуда, тибқи қонунгузориҳои амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба онҳо як қатор кафолатҳои иҷтимоӣ пешбинӣ гардидаанд.

20. Ҳифзи иҷтимоии модару кӯдак яке аз самтҳои асосии сиёсати иҷтимоии давлат ба ҳисоб меравад. Тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба заноне, ки бо суғуртаи иҷтимоии давлатӣ фаро гирифта шуда, фаъолияти расмии меҳнатӣ доранд, кумакпулиҳо барои ҳомиладорӣ ва таваллуд, кумакпулии якдаъфина ҳангоми таваллуди кӯдак ва кумакпулии ҳармоҳа барои нигоҳубини кӯдак дар давраи рухсатӣ пардохт карда мешаванд. Кумакпулиҳои якдаъфина ҳангоми таваллуди кӯдак ба падар ё модар, ё шахсони онҳоро ивазкунанда, танҳо як маротиба ба андозаи се нишондиҳанда барои ҳисобҳо ҳангоми таваллуди кӯдаки яқум, ба андозаи ду нишондиҳанда барои ҳисобҳо ҳангоми таваллуди кӯдаки дуҷум ва ба андозаи як нишондиҳанда барои ҳисобҳо ҳангоми таваллуди кӯдаки сеҷум ва зиёда таъин мегарданд. Кумакпулиҳои ҳармоҳа барои нигоҳубини кӯдак дар давраи рухсатӣ танҳо ба модар (ё падар), ки аз рӯи шартномаи меҳнатӣ кор мекунад, ба андозаи як нишондиҳанда барои ҳисобҳо ба муҳлати 1,5 сол пардохт мешаванд.

21. Ба кумакпулиҳо барои ҳомиладорӣ ва таваллуд, кумакпулии яқвақтайна ҳангоми таваллуди кӯдак ва кумакпулиҳо барои нигоҳубини кӯдак заноне ҳуқуқ доранд, ки ҳамчун корманди кироя фаъолияти меҳнатӣ дошта, аз музди меҳнат ва даромадҳои бадастовардаи онҳо саҳмҳои суғуртавӣ пардохт шудааст.

22. Ба мардон ва занони ба синну соли нафақарасида (синни 63-солагӣ барои мардон ва синни 58-солагӣ барои занон), ки собиқаи меҳнатӣ (суғуртавӣ) ба даст наовардаанд ё собиқаи кориашон (суғуртавӣ) барои таъини нафақаҳои меҳнатӣ (суғуртавӣ) кофӣ намебошад, давлат ба онҳо кафолати таъини нафақаи иҷтимоиро пешбинӣ намудааст.

3. МУШКИЛОТИ АСОСӢ

23. Ба пешравиҳо ва дастовардҳои ноилшуда нигоҳ накарда, низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли бехтарсозӣ ва дигаргунсозии минбаъдaro тақозо менамояд. Тавре дар Барномаи миёнамӯҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025 зикр гардидааст, "дар шароити дучор гардидани иқтисоди ҷаҳонӣ бо хавфҳои бӯҳронӣ бинобар таъсири номатлуби пандемияи COVID-19 низоми ҳифзи иҷтимоии самаранок, ҳамчун ҷузъи муҳимми суботи иҷтимоию сиёсӣ ва рушди устувори иқтисодии кишвар ба шумор меравад. Новобаста ба чораҳои татбиқшуда, ҳоло ҳам низоми ҳифзи иҷтимоӣ ба талаботи муосир дар сатҳи зарурӣ ҷавобгӯӣ нест. Ислоҳоти соҳа то ҳол хусусияти низомӣ надорад ва сусти амалӣ мешавад".

24. Маблағгузориҳои хароҷоти давлатӣ дар самти ҳифзи иҷтимоии аҳоли бо дарназардошти имкониятҳои молиявӣ иқтисодии бучети давлатӣ, бе инобати меъёри расман этирофгардидаи сатҳи зиндагӣҳадди ақали зиндагӣ анҷом дода мешавад. Дар маҷмӯъ, бучети соҳаи суғуртаи иҷтимоӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли дар соли 2020

ҳамагӣ 4,7 фоиз, соли 2021 - 4, 2 фоиз ва дар соли 2022 - 4,2 фоизи маҷмуи маҳсулоти дохилиро ташкил дод.

25. Низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли, ки дар даврони Иттиҳоди Шӯравӣ бо мафҳуми "таъминоти иҷтимоӣ" амалӣ гардида, ба таъмини имтиёзҳо ва кафолатҳои дигари иҷтимоии давлатии шаҳрвандон равона гардида буд, ба воқеияти имрӯзаи ҷомеаи Тоҷикистон, низоми молиявии он ва ба талаботи давраи гузариш ба муносибатҳои нави иқтисодӣ пурра мувофиқат намекунад. Бинобар ин, бо дарназардошти ташаккулёбии низоми нави муносибатҳои ҷамъиятию иқтисодӣ, таъйир ёфтани сохтори демографӣ, таъсири раванди номатлуби муҳоҷирати меҳнатӣ ва бӯҳрони ҷаҳонӣ, номутаносибии хусусиятҳои идорию маъмурии низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли ва имкониятҳои молиявии ҷумҳурӣ зарур аст, ки заминаи қонунгузорӣ ва меъёрии ҳуқуқӣ, асосҳои институтсионалӣ, иқтисодӣ ва маъмурии низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли таҷдиди назар карда шаванд, ки он барои фаъол гардонидани низоми ҳифзи иҷтимоии устувор, фарогир ва манфиатбахш мусоидат намуда, дастрасии одилонро ба даромади ҳадди ақал, шуғли шоиста ва пурмаҳсул, хизматрасониҳои ҳадди ақалли иҷтимоӣ ва амнияти озуқавиро барои табақаҳои осебпазири аҳоли дар саросари ҷумҳурӣ таъмин менамояд.

26. Яке аз мушкилоти ҷойдошта ин низоми идоракунии, сохтори бисёрзинагии маъмурӣ ва идоракунии соҳаи ҳифзи иҷтимоии аҳоли мебошад, ки ин ба амалӣ намудани чорабиниҳо дар самти ҳифзи иҷтимоии аҳоли дар сатҳи маҳал таъсири манфии худро мерасонад. Аз ин рӯ дар марҳилаи амалисозии Стратегия роҳандозӣ намудани сохтори нави идоракунии соҳавӣ зарур мебошад.

27. Сатҳи камбизоатӣ дар деҳотҷойҳо нисбат ба шаҳрҳо баландтар буда, оилаҳои серфарзанд, одамони дорои маъҷубият ва пиронсолон мансуб ба гурӯҳҳои осебпазире мебошанд, ки бештар мубталои камбизоатӣ буда, дастрасии неъматҳои ҷамъиятӣ барои онҳо маҳдудтар аст. Дар байни нишондиҳандаҳои умумии камбизоатӣ дар Тоҷикистон фарқияти назарраси ҷуғрофӣ вуҷуд дорад ва манофиқи деҳот бо сатҳи нисбатан баланди камбизоатӣ нисбат ба шаҳр тавсиф меёбанд.

28. Дастрасии кӯдакон ба хизматрасониҳои муассисаҳои томактабӣ, таъмини инкишофи ҳаматарафаи шахсияти кӯдак дар синну соли барвақтӣ ва томактабӣ ва иҷтимоикунонии онҳо низ маҳдуд мебошад, ки ин таъсири манфии худро ба рушду такомули барвақтии кӯдакон расонида, боиси паст гаштани шуғлнокии занон ва баланд гардидани сатҳи камбизоатӣ мегардад. Дар Тоҷикистон танҳо теъдоди хурди аҳоли аз ин хизматрасонӣ истифода мебаранд. Теъдоди муассисаҳои томактабӣ дар соли 2009 ба 487 адад баробар буд, дар ҳоле ки миқдори онҳо дар соли 1991 ба 944 муассиса мерасид. Дар соли 2021 шумораи муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ба 691 адад расонида шуда, дар 9 моҳи соли 2022 иловатан панҷ муассиса ба

истифода дода шудааст. Дастрасии ин хизматрасониҳо, ки омили таъмини рушди зехнӣю иҷтимоии кӯдакону наврасон мебошад, махсусан дар деҳоти Тоҷикистон ислоҳоти соҳавиро талаб менамояд.

29. Новобаста аз он ки дар доираи имкониятҳои молиявии буҷетҳои дахлдор пайваستا аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои зиёд намудани андозаи ҳадди ақалли нафақа, нафақаи заминавӣ ва ҳадди ниҳоии нафақаи меҳнатӣ аз рӯи пиронсолӣ, инчунин нафақаҳои меҳнатӣ ва суғуртавии шаҳрвандон тадбирҳои зарурӣ амалӣ гардида истодаанд, андозаи миёнаи нафақа дар ҷумҳурӣ дар ҳиссаи андозаи музди миёнаи меҳнат дар ҷумҳурӣ ҳамоно нокифоя мебошад.

30. Мушкилии дигаре, ки то кунун ҳалли худро наёфтааст, ин набудани механизми суғуртаи иҷтимоии муҳоҷирони меҳнатӣшаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар давлатҳои дигар қору фаъолият менамоянд ва ба суғуртаи иҷтимоии фаъолияти меҳнатиашон ҷалб накардани онҳо аст, махсус меёбад.

31. Сатҳи фарогирии истифодабарандагони хизматрасониҳо дар сатҳи ҷамоатҳо (маҳалла) ё худ хизматрасонӣ, ки дар хона расонида мешаванд, нисбатан пасттар буда, дар баъзе шаҳру ноҳияҳои мамлакат чунин муассисаҳои хадамоти иҷтимоӣ тамоман вуҷуд надоранд. Бинобар ин фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии аҳоли, бахусус хизматрасониҳои иҷтимоӣ беҳбудии ҷиддиро талаб менамояд.

32. Бино ва иншооти заводи протезию ортопедӣ дар шаҳри Душанбе, ки ҳанӯз солҳои 60-уми асри гузашта ба истифода дода шудааст, дар давоми 20 соли охир таъмирталаб гашта, аксарияти дастгоҳу таҷҳизоти истеҳсолии он қуҳнаву фарсуда шуда, бинои истеҳсолии корхона дар ҳолати садамавӣ қарор дорад. Ҳолати мазкур ба раванди истеҳсоли маҳсулоти протезию ортопедии ватанӣ ва таъминоти маъҷубон бо воситаҳои техникаи тавонбахшӣ таъсири манфӣ мерасонад.

33. Дар кишвар тамоюли афзоиши маъҷубшавии аҳоли ба назар мерасад. Зарур аст, ки пешгирӣ намудани маъҷубшавӣ, муайян намудани сабабҳо ва омилҳои он, гузаронидани муоина ва экспертизаи тиббӣю иҷтимоӣ барои муқаррар кардани маъҷубӣ дар самти шабакаи муассисаҳои табобатӣю пешгирикунанда ва комиссияҳои экспертизаи тиббӣю иҷтимоии мақомоти ваколатдорӣ давлатӣ беҳтар гардонидани шаванд. Дар баробари ин, дар ҷумҳурӣ тамоюли афзоиши бемориҳои руҳӣ ҷой дошта, талаботи ниёзмандон барои ҷойгир намудани онҳо дар хона-интернатҳои маъҷубони рӯҳию асаб нисбатан зиёд мебошад.

34. Ҳифзи иҷтимоии кӯдакон, бахусус кӯдакони осебпазир бояд ба бунёди шароити мусоиди зиндагӣ ва рушди кӯдакону наврасон равона карда шавад, ки барои дастрасии онҳо, новобаста аз вазъи иҷтимоӣ ва синусолиашон, ба ҳифзи саломатӣ, некуаҳволии моддӣ, таълиму

тарбияи томактабӣ ва таҳсилоти умумии ройгон мусоидат намоянд. Барои ҳифзи иҷтимоии оила ҳамчун рукни асосии ҷамъият ва давлат бояд тадбирҳои самарабахш роҳандозӣ гардида, сиёсати оилавӣ ҷиҳати ба оилаҳо таъмин намудани шароити арзандаи оиладорӣ, ҳифз ва тавсеаи арзишҳои оила ҳамчун қисми таркибии низоми ҳифзи иҷтимоии аҳолии арзёбӣ гардад.

35. Яке аз сабабҳои асосии дар муассисаҳои будубоши доимӣ (статсионарӣ) ҷойгир кардани кӯдакон ин душвор будани вазъи иқтисодӣ ва манзилию маишии волидайн мебошад. Дар давоми соли таҳсили 2021-2022 дар муассисаҳои будубоши доимӣ (мактабинтернатҳо, хонаи кӯдакон ва марказҳои тавонбахшӣ)-и ҳамаи соҳаҳо (маориф, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ва ғайраҳо) бештар аз 7450 кӯдак ба нигоҳубини давлатӣ фаро гирифта шудаанд. Мушкилоти асосии муассисаҳои мазкур ин ба талаботи замон мувофиқ набудани пояи моддии техникӣ, таъмирталаб будани биною иншоот дар маҷмӯъ ва мутобиқат накардани қабули тарбиятгирандагон дар баъзе муассисаҳои таълимии давлатӣ мебошад.

36. Ҳолати инфрасохтор ва заминаи моддию техникӣ дар муассисаҳои хадамоти иҷтимоӣ низ ба талаботи замон ҷавобгӯ намебошанд. Дар ин муассисаҳо ташкили хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва иҷроии нақшаҳои фардии нигоҳубини истиқоматкунандагонистифодабарандагони хизматрасониҳои иҷтимоӣ номуназзам гузаронида мешаванд. Илова бар ин, биноҳои муассисаҳои давлатии "Хона-интернати беморони рӯҳӣ дар ноҳияи Ҷаббор Расулов", "Хона-интернати беморони рӯҳии шаҳри Ҳисор" ва "Хонаинтернати беморони руҳии ноҳияи Восеъ", ки солҳои 50-уми асри гузашта сохта шудаанд, фарсуда гардида, ба талаботи замони имрӯза ҷавобгӯ намебошанд.

37. Мушкилоти дигари дар ин самт ҷойдошта ин мавҷуд будани шуғли ғайрирасмӣ мебошад. Бозори меҳнати Тоҷикистон айни замон аз шуғли расмӣ, шуғли ғайрирасмӣ ва муҳочирати меҳнатӣ иборат мебошад, ки ин номуназзамӣ мушкилоти муайянеро дар низоми суғуртаи иҷтимоии аҳолии, бахусус таъминоти иҷтимоии шахсони ба муносибатҳои меҳнатӣ дар баҳши ғайрирасмии иқтисодиёт воридшаванда ва муҳочирони меҳнатӣ ба миён овардааст. Аз 5,5 миллион аҳолии қобили меҳнат ва 2,5 миллион аҳолии шуғлдошта танҳо шахсоне, ки кироҷор мебошанд (тахминан 700 ҳазор нафар) дар қайди низоми суғуртаи давлатӣ ҳастанд. Ҳатто аксарияти соҳибкорони инфиродӣ, аз ҷумла занони ба шуғли ғайрирасмӣ машғулбуда суғуртаи иҷтимоӣ надоранд.

38. Сабабҳои машғули кор набудани аҳолии аз рӯйи нишонаҳои гендерӣ низ фарқ мекунанд. Сабабҳои асосии машғули кор набудани занон нигоҳубини хона (пешбурди хоҷагии оилавӣ ва нигоҳубини кӯдакон) мебошад, ки ин тақрибан 47,5 фоизи занони машғули кор набудаи синни 15-58-сола ва 13,8 фоизи занони таҳсилкунандаро дар

бар мегирад. Мардони машъули корнабуда мутобиқан 34,7 фоизро ташкил медиҳанд.

39. Бо дарназардошти тамоюл дар соҳаи демография дар даҳсолаи наздик ва хусусиятҳои бозори меҳнат дар Тоҷикистон сарбории демографӣ (таносуби аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол (15-65-сола) ва аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрифавқӣ (0-14-сола ва аз 65-сола боло) зиёд мегардад, ки ин ба низоми амалкунандаи ҳифзи иҷтимоӣ сарбории иловагӣ мебошад (мутобиқи замимаи 2).

40. Таҳқиқотҳои дигар нишон медиҳанд, ки муҳоҷирати меҳнатӣ ба вазъияти руҳиву равонии кӯдакон аз оилаҳои муҳоҷирон ва ҳамсарони онҳо низ таъсири манфӣ дорад.

41. Дар давоми ҳашт соли охир муҳоҷирати дохилии аҳолии деҳотҷой ба шаҳрҳои ҷумҳурӣ мушоҳида карда мешавад (муҳоҷирати меҳнати дохилӣ), ки як фишори муайяно ба бозори меҳнат дар маҳалҳои шаҳрӣ мерасонад ва мумкин аст омили асосии баланд будани сатҳи бекорӣ дар байни аҳолии шаҳр бошад, ки ду маротиба дар қиёс аз нишондиҳандаи деҳот баландтар аст (мутаносибан 11,0 фоиз ва 5,5 фоиз).

42. Тавре ки таҷрибаи ҷаҳонӣ нишон медиҳад, раванди ба танзим даровардашуда ва муташаккилонаи муҳоҷират, хусусан дар робита бо муҳоҷирати меҳнати беруна, такони қавӣ барои рушди иқтисодию иҷтимоии кишвар мегардад ва ҳамзамон ташаннуҷро дар бозори миллии меҳнат пешгирӣ мекунад. Дар ин асно, раванди муҳоҷират оқибатҳои мусбат ва манфӣ низ дорад. Дар байни ҷанбаҳои мусбати раванди муҳоҷират беҳтар шудани тавозуни пардохт дар кишварро аз ҳисоби интиқоли пул, ҳалли мушкилоти бекорӣ, афзоиши талаботи самараноки аҳоли, болоравии нерӯи инсонӣ ва таҳассуси коргарон ва ғайра қайд кардан мумкин аст.

43. Аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳангоми руҳ додани ҳолатҳои фавқулодаи дорои хусусиятҳои табиӣ ва техногенӣ, бӯҳронҳои молиявӣ иқтисодӣ, ки метавонанд ба вазъияти иҷтимоии одамон таъсири манфӣ расонанд, хеле осебпазир аст. Имкониятҳои сохторҳои давлатӣ ва бахши хусусӣ барои бартараф намудани таъсири ҷунин ҳолатҳо ва қобилияти хонаводаҳо ҷиҳати барқарорсозии вазъияти худ нисбатан маҳдуд мебошанд. Дар баробари ин набудани механизми ягонаи давлатӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии аҳолии осебпазир дар шароити ҳолатҳои фавқулода, инчунин маҳдудияти барномаҳои мақсадноки ҳифзи иҷтимоӣ дар ин самт осебпазирии шахсонӣ алоҳида, хусусан занон, кӯдакон, пиронсолони танҳо, шахсонӣ маъҷуб ва оилаҳои камбизоат, инчунин минтақаҳои алоҳидаро дар давраи бӯҳронҳои иқтисодӣ ва ҳолатҳои фавқулода хеле зиёд мекунад.

44. Мушкилоти дигаре, ки дар низоми ҳифзи иҷтимоӣ ба мушоҳида мерасад, ин норасоии кадрҳо, аз ҷумла мутахассисони соҳибқасб мебошад. Дар айни замон, норасоии мутахассисон дар соҳаи экспертизаи тиббӣ иҷтимоӣ ва тавонбахшии тиббӣ ва иҷтимоии

шахсони маъюб ба набудани пойгоҳи таълимӣ вобастагӣ дошта, то ба имрӯз дар ҷумҳурӣ курсҳои такмили ихтисоси мутахассисони экспертизаи тиббӣ ва иҷтимоӣ ташкил карда нашудааст. Дар баробари ин, имкониятҳои дар хориҷи кишвар тайёр намудани кадрҳои соҳавӣ низ маҳдуд мебошад. Қиёсати ҳалли масъалаи мазкур бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 март соли 2022, №148 Барномаи маҷмуии давлатии тайёр намудани кадрҳои низоми ҳифзи иҷтимоӣ аҳоли барои давраи то соли 2030 қабул карда шуд, ки барои беҳтар намудани таъминоти ташкилоту муассисаҳои низоми ҳифзи иҷтимоӣ бо мутахассисони соҳибқасб ва баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои иҷтимоӣ мусоидат хоҳад кард.

45. Бо дарназардошти мушкилиҳои болозикр, вазифаҳои стратегие, ки дар назди низоми ҳифзи иҷтимоӣ аҳоли гузошта мешаванд, аз функцияҳои анъанавии он, ки, одатан, ба паёмадҳои осебпазириҳои иҷтимоӣ вуқӯи рағбат шуда буданд, васеътар буда, маҷмуи чораҳои давлатӣ ва ғайридавлатиро бо мақсади рағбат камбизоатӣ ва таъмини шароити арзандаи зиндагӣ дар бар гирифта, дар маҷмуъ, барои таъмини адолати иҷтимоӣ баробарӣ барои манфиати муштарак амалӣ мешавад.

4. РИСОЛАТ, ҲАДАФ ВА ВАЗИФАҲОИ СТРАТЕГИЯ

46. Рисолати таҳия ва амалисозии банақшагирии стратегӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти ҳифзи иҷтимоӣ аҳоли ноил гаштан ба ҳадафҳои стратегии кишвар ва афзалиятҳои сиёсати иҷтимоӣ давлат, идома додани ислоҳоти соҳа бо мақсади коҳиш додани таъсири хавфҳои беруна ва дохилӣ, инчунин баланд бардоштани сатҳи некуаҳволии мардум мебошад.

47. Ҳадаф ва вазифаҳои Стратегия асосан аз самтҳои афзалиятнок ва асосии фаъолият, ки дар Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 дарҷ гардидаанд, инчунин аз ҳадафҳои стратегии Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025 бармеоянд, аз ҷумла:

- такмили низом ва тартиби кор, ки барои ҳифз ва пешбурди ҳуқуқ ва манфиатҳои иҷтимоӣ ва иқтисодии шахсони алоҳида ва оилаҳои осебпазир дар тамоми ҷумҳурӣ мусоидат менамоянд;

- таҳкими заминаи моддӣ, тақвиятбахшии захираҳои инсонӣ ва зиёд намудани маблағгузориҳои соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ аҳоли барои бартараф намудани осебпазирӣ ва иҷтимоӣ оилаҳои серфарзанд, одамони дорои маъҷубият, пиронсолон ва гурӯҳҳои дигари аҳоли, ки бештар муҳталои камбизоатӣ мебошанд;

- таъмини дастрасии кӯдакон ба муассисаҳои томактабӣ ва умуман таҳсилоти томактабӣ, инчунин рушду такомули барвақтии кӯдакон, баланд бардоштани шуғлнокии занон ва таъмини хизматрасонии иҷтимоӣ онҳо;

- таҳияи Концепсияи ислоҳоти низоми таъминоти нафақа барои марҳила ба марҳила гузаштан ба низоми пасандозии таъминоти нафақавӣ ва пай дар пай баланд бардоштани андозаи нафақа;

- ташаққули концепсия ва афзоиши ҳамзамони шумораи шуғли пурмаҳсул ва маҳсулнокии меҳнат, танзими равандҳои стратегии муҳоҷирати шаҳрвандон ба хориҷи кишвар ва таъмини ҳифзи иҷтимоии самарабахш;

- таъмини дастрасии васеъ ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ, даромад ва амнияти озуқаворӣ барои тамоми шахсон ва оилаҳои муҳтоҷ дар давоми марҳилаҳои гуногуни зиндагӣ;

- тақвият додани механизмҳои унвонии низоми расонидани кумакҳои иҷтимоӣ, рушди истеҳсоли маҳсулоти протезию ортопедии ватанӣ ва таъминоти маъҷубон бо воситаҳои техникаи тавонбахшӣ;

- гузаронидани таҳлили санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳа бо мақсади такмили санадҳои меъёрии ҳуқуқии амалкунанда ва таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳавӣ, ки ба стандартҳои ҷаҳонӣ ҷавобгӯ буда, механизми мукамалгардонии онҳо мебошанд. Дар баробари ин, тадриҷан ба низоми мавҷудаи хизматрасонии иҷтимоӣ ворид намудани унсурҳои нави замонавӣ ва инноватсионӣ, пешгирӣ намудани тамоюли афзоиши маъҷубшавии аҳоли, аз ҷумла бемориҳои рӯҳӣ ва тақвият бахшидани фаъолияти шабакаи муассисаҳои табобатӣ пешгирикунанда ва комиссияҳои экспертизаи тиббӣю иҷтимоӣю мақомоти ваколатдори давлатӣ, рушди намудҳои гуногуни хизматрасониҳои иҷтимоӣ, аз ҷумла тавонбахшии тиббӣю иҷтимоӣ, кордармонӣ ва монанди инҳо дар муассисаҳои давлатии будубоши доимӣ ва марказҳои тавонбахшии маъҷубон;

- андешидани тадбирҳои самарабахш барои ҳифзи иҷтимоӣю кӯдакони осебпазир ва таъмини шароити арзандаи оиладорӣ, ҳифз ва тавсеаи арзишҳои оила ҳамчун қисми ҷудонашавандаи низоми ҳифзи иҷтимоӣю аҳоли;

- муайян намудани меъёри кормандони мақомоти маҳаллии ҳифзи иҷтимоӣю аҳоли вобаста ба шумораи аҳоли дар шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ.

5. САМТҲОИ АСОСӢ, МЕХНИЗМИ АМАЛИСОЗИИ СТРАТЕГИЯ ВА НАТИҶАҲОИ ҶАШМДОШТ

48. Самтҳои асосӣ ва нишондиҳандаҳои Стратегия вобаста ба се давраи зиндагӣ (ҳомиладорӣ, кӯдакию наврасӣ, синну соли қобили меҳнат ва давраи пиронсолӣ) тибқи арзёбии хавфҳо (сиёсӣ, иқтисодӣ, молиявӣ, иҷтимоӣ ва экологӣ) муайян мегарданд.

49. Самтҳои асосӣ ва нишондиҳандаҳои Стратегия вобаста ба давраҳои ҳомиладорӣ ва кӯдакию наврасӣ аз инҳо иборатанд:

- пай дар пай васеъ намудан, фарогирӣ ба хизматрасониҳои дахлдори тиббӣ ва дастрасии кумакҳои иҷтимоӣ барои занони ҳомила, ки дар шароити душвори зиндагӣ қарор доранд;

- мутобиқи тадбирҳои давлатӣ дар соҳаҳои тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии одамони дорои имконияташон маҳдуд дар Тоҷикистон таъмин намудани дастрасии кӯдакони маъҷуб ва оилаҳои онҳо ба барномаҳои тавонбахшӣ, хизматрасониҳои иҷтимоиву тиббӣ вобаста ба ниёз ва манфиатҳои беҳтарини кӯдакони маъҷуб, пай дар пай васеъ намудани дастрасии хизматрасонии паллиативӣ ба кӯдакони бемор дар ҷумҳурӣ;

- тадриҷан васеъ намудани хизматрасониҳо барои таъмини муҳити мусоиди оилавӣ барои кӯдакони ятим ва бепарастор, аз ҷумла хизматрасониҳо дар шакли оилаҳои фостерӣ, оилаҳои парасторӣ ва моделҳои дигар, ки ба манфиатҳои беҳтарини кӯдак муносибанд;

- баланд бардоштани сифати хизматрасониҳо дар муассисаҳои статсионарӣ (будубоши дарозмуддат) барои кӯдакони синну соли томактабӣ ва рушди муассисаҳои мазкур бо дарназардошти манфиатҳои беҳтарини кӯдак;

- тавсеаи низоми хизматрасонии иҷтимоӣ барои кӯдакон;

- давра ба давра зиёд намудани андозаи кумакпулиҳои иҷтимоӣ барои занон, аз ҷумла кумакпулӣ барои ҳомиладорӣ ва таваллуд, инчунин кумакпулии ҳармоҳа барои нигоҳубини кӯдак;

- тақвият додани фаъолияти машваратҳои равониву тиббӣ ва педагогӣ ва васеъ намудани дастрасии аҳолии ниёзманд, хусусан кӯдакон дар тамоми ҷумҳурӣ ба чунин хизматрасониҳо;

- тавассути барномаҳои махсус ва дар ҳамоҳангӣ бо барномаҳои дигари давлатӣ мунтазам васеъ намудани дастрасии ғизои солим барои занони ҳомила ва модарони ширмакон ва оилаҳои камбизоат, ки кӯдакони синни томактабӣ доранд;

- тақвият бахшидани ҳифзи иҷтимоии кӯдаконе, ки яке аз волидонии худро гум кардаанд, аз ҷумла кӯдакони муҳочирони меҳнатие, ки муддати дароз ба оилаҳои худ кумак намерасонанд, бо дарназардошти фаро гирифтани онҳо бо барномаҳои дастгирии иҷтимоӣ (кумакпулӣ, хизматрасониҳои иҷтимоӣ, омӯзиши касбӣ ва намудҳои дигари дастгирӣ);

- васеъ намудани доираи истифодабарандагони хизматрасониҳои иҷтимоӣ дар хона, аз ҷумла хизматрасониҳои машваратӣ, ҳуқуқӣ ва роҳнамоии иҷтимоӣ, ташхиси бармаҳал ва хизматрасониҳои дигар, ки пай дар пай барои тамоми аҳоли дастрас мегарданд;

- такмилу таҳкими заминаи меъёрии ҳуқуқӣ оид ба пешбинӣ намудани шаклҳои ихтиёрии суљуртаи давлатии иҷтимоӣ барои гурӯҳҳои алоҳидаи аҳоли, аз ҷумла занони худиштиљол ва заноне, ки ба шуљли ғайрирасмӣ машљул мебошанд;

- баланд бардоштани сатҳи иттилоотонии аҳоли оид ба таъсири мусбати муҳити солими оилавӣ ба рушду такомули кӯдак ва имкониятҳои мавҷудбудаи ҳифзи иҷтимоӣ барои пешгирии бе зарурат ҷой додани кӯдакон, махсусан то синни 4-сола дар муассисаҳои будубоши доимӣ;

- такмили заминаи меъёрии ҳуқуқӣ барои таъмин намудани андозаи муносиби кумақҳои унвонии иҷтимоӣ;

- таҳия ва тасдиқи меъёрҳо (стандартҳо)-и хизматрасониҳои иҷтимоӣ ва фарогирии гурӯҳҳои осебпазир (занони танҳои дорои кӯдакони хурдсол, занони ҳомила ва ширмакон, кӯдакони бепарастори хурдсол), стандартҳо оид ба муҳофизати барвақтӣ, хизматрасонии фостерӣ, нигоҳубини кӯдакони дорои маъҷубияти ақлонӣ дар муассисаҳои будубоши доимӣ, тавонбахшӣ дар сатҳи маҳал ва ғайраҳо;

- гузаронидани таҳқиқоти даврӣ барои муайян намудани теъдоди кӯдакони осебпазир ва омӯзиши сабабҳои осебпазирии онҳо, аз ҷумла маъҷубшавӣ дар байни кӯдакон;

- баланд бардоштани сатҳи огоҳонии аҳоли дар робита ба таъсири манфии дур мондани кӯдакон аз оила ва мактаб ва таъсири мусбати фазои солими оилавӣ ба рушду камоли кӯдакон;

- васеъ намудани хизматрасониҳои иҷтимоӣ-педагогӣ (аз ҷумла тиббӣ, кори иҷтимоӣ, равонӣ) дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ;

- таҳия ва амалӣ сохтани барномаҳои алоҳида бо мақсади ба шуғли пурмаҳсул ҷалб намудани волидайн, оилаҳои осебпазир, аз ҷумла занҳои танҳо, ки фарзандони мактабхондоранд ва занони танҳое, ки кӯдаконашон дар мактаб-интернатҳо ҷойгир карда шудаанд;

- таҳия ва мавриди амал қарор додани барномаҳои махсус барои омӯзиши касбии наврасони дорои маъҷубият ва васеъ намудани имкониятҳои шуғли расмӣ онҳо;

- таҳия ва мавриди амал қарор додани барномаҳои махсус, инчунин бо ҷойҳои корӣ таъмин намудани хатмкунандагони мактаб-интернатҳо, ки ба ҳамгирии иҷтимоӣ ва худтаъминкунии онҳо мусоидат менамоянд;

- ҷалб намудани шарикони иҷтимоӣ ва иштироки шарикони рушд (намояндагҳои созмонҳои байналмилалӣ дар Тоҷикистон) дар ҷараёни банақшагирӣ ва амалӣ намудани барномаҳои иҷтимоӣ дар сатҳи маҳал;

- муайян намудани сатҳи тахассусии кормандони соҳа, махсусан кормандони иҷтимоӣ ва бахшҳои ҳуқуқӣ кӯдак дар шаҳрҳо (ноҳияҳо), кормандони мактаб-интернатҳо ва муассисаҳои будубоши доимӣ ва таъсиси заминаи институтсионалӣ барои тайёр кардани мутахассисони соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ;

- омода намудани маҳзани ягонаи маълумоти соҳаи ҳифзи иҷтимоии аҳоли.

50. Самтҳои асосӣ ва нишондиҳандаҳои Стратегия вобаста ба давраи синну соли қобили меҳнат аз инҳо иборат мебошанд:

- омӯзиш ва таҳлили таҷрибаи давлатҳои пешрафта ҷиҳати ба роҳ мондани механизми суљуртаи иҷтимоии муҳоҷирони меҳнатӣ;

- таъмини кафолатҳои иҷтимоии меҳнатӣ барои занони қобили меҳнат, аз ҷумла барои занон ва ҷавондухтароне, ки ба қурбонии

зӯроварӣ ё савдои одамон шудаанд, занони партофташудаи муҳочирони меҳнатӣ ва наврасоне, ки ба муносибатҳои гуногуни меҳнатӣ ҷалб гаштаанд;

- ташаққули концепсияи сиёсати шуъли пурмахсул бо дарназардошти афзалиятҳои стратегии кишвар тавассути мусоидат ба ташкил намудани ҷойҳои кории пурмахсул, баланд бардоштани боздеҳи маълумоти касбӣ, зиёд намудани ҳиссаи шуъли расмӣ дар иқтисодиёт ва диверсификатсияи муҳочирати берунаи меҳнатӣ;

- васеъ намудани фарогирӣ ва намудҳои қарздиҳии хурди имтиёзнок, мусоидат ба шуъли аҳоли дар сатҳи маҳал барои оилаҳои камбизоат ва пешгирии осебпазирии онҳо;

- амалӣ намудани барномаҳои махсус барои ҳамгироии иҷтимоӣ, касбомӯзӣ ва бо кор таъмин намудани хатмкунандагони мактабинтернатҳо, ки имконияти давом додани таҳсилоти худро дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии касбӣ надоранд;

- сафарбар намудани шарикони иҷтимоӣ барои пешниҳоди эътироф ва тасдиқи конвенсияҳои байналмилалӣ, аз ҷумла конвенсия ва тавсияҳои дахлдори Созмони Байналмилалӣи Меҳнат;

- ташкили низоми хизматрасониҳои фаъол барои бекорон (муваққатан бекор, корҷӯяндагон), аз ҷумла роҳнамоии касбӣ, омодагии касбӣ, бозомузӣ, такмили ихтисос, роҳандозӣ барои худдиштилоӣ ва намудҳои дигари хизматрасонӣ бо таваҷҷуҳи махсус ба муҳочирони меҳнатие, ки ба кори пештараи худ дар хориҷи кишвар баргашта наметавонанд.

51. Самтҳои асосӣ ва нишондиҳандаҳои Стратегия вобаста ба давраи пиронсолӣ аз инҳо иборатанд:

- таҳияи барномаи давлатӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии пиронсолон ва ташаққули ҳаракати волонтерӣ баҳри бо ӯямхории доимӣ фаро гирифтани пиронсолон;

- таъмини дастрасии ёрии паллиативӣ барои пиронсолони дорои бемориҳои табобатнашаванда ва музмин;

- васеъ намудани хизматрасониҳои иҷтимоӣ дар хона барои пиронсолон ва такмили сифати онҳо;

- ҷорӣ гардонидани амалияи хизматрасониҳои инфиродӣ ва васеъ намудани хизматрасониҳои кормандони иҷтимоӣ ба одамоне, ки мустақилона ҳаракат карда наметавонанд;

- тақвияти иқтидор ва малакаҳои кории кормандони соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ барои кор бо одамони пиронсол;

- тақвият додани заминаи моддӣ-техникии муассисаҳои хадамоти хизматрасонии иҷтимоӣ барои пиронсолон.

52. Арзёбии хавфҳои эҳтимолӣ нишон медиҳад, ки дар марҳилаи кунунӣ асосан як чанд омилҳои ҳастанд, ки ба амалисозии нақшаҳои стратегӣ метавонанд халал расонанд ва баҳри бартараф намудани онҳо бояд тадбирҳои пешгирикунанда андешида, эҳтимолияти таъсиррасонии онҳо ҳаллу фасл карда шавад. Чунончи, бухронҳои

чаҳони сиёсӣ ва иқтисодӣ, паҳн гардидани бемории COVID-19 ва пайомадҳои он, ба монанди маъюбшавии аҳоли ва бемориҳои музмин, рух додани ҳолатҳои фавқулода ва монанди инҳо.

§1. Маъюбӣ ва бемориҳои музмин

53. Пешгирӣ намудани маъюбшавӣ, муайян намудани сабабҳо ва омилҳои он, гузаронидани муоина ва экспертизаи тиббӣ иҷтимоӣ барои муайян кардани маъюбӣ, ташаккули модули муносиби маъюбият ва истифодабарии меъёрҳои байналмилалӣ дар раванди маъюбият ва тавонбахшии маъюбон бояд вазифаи аввалиндараҷаи мақоми ваколатдори давлатӣ қарор гирад.

54. Тибқи Тартиби экспертизаи тиббӣ иҷтимоӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 апрели соли 2022, №177 тасдиқ шудааст, маъюбияти калонсолон ба се гурӯҳ (I, II ва III) дараҷабандӣ гардида, ба кӯдакони дорои маъюбият категорияи "кӯдаки маъюб" муқаррар карда мешавад. Ҳамзамон, ба дараҷаи гум кардани қобилияти меҳнатии инсон баҳо дода шуда, барқарорсозии қобилияти меҳнатӣ, таъминоти эҳтиёҷоти маъюбон дар барномаҳои тавонбахшии инфиродии шахсони маъюб муайян карда мешаванд. Зинаи аввалияи муайян намудани маъюбӣ дар сатҳи муассисаҳои кумаки аввалияи тиббӣ санитарӣ, машваратгоҳҳои равонӣ, тиббӣ ва педагогӣ анҷом дода мешавад.

55. Мувофиқи маълумоти Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2021 тақрибан 3500 нафар маъюб дар муассисаҳои статсионарӣ зиндагӣ намуда, ба ҳазорҳо нафари дигар ҳамасола дар хадамоти иҷтимоии ҷумҳурӣ хизматҳои гуногуни иҷтимоӣ расонида мешаванд. Муассисаҳои хадамоти иҷтимоӣ, ки фаъолияти онҳо аз ҳисоби буҷети давлатӣ маблағгузорӣ карда мешавад, кумакҳои гуногунро дар хона ва дар муассисаҳои иҷтимоӣ барои пиронсолон, маъюбон ва шахрвандони дигаре, ки дар ҳолати душвори зиндагӣ қарор доранд, пешниҳод менамоянд.

56. Тадбирҳои дахлдор оид ба тавонбахшии тиббӣ ва иҷтимоии маъюбон дар асоси қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 феввали соли 2020, [№116](#) "Дар бораи Нақшаи миллии амалҳо оид ба омодагии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои тасдиқ ва амалиномаи Конвенсия дар бораи ҳуқуқҳои маъюбон" ва аз 27 феввали соли 2021, [№52](#) "Дар бораи Барномаи давлатии "Муҳити дастрас" барои солҳои 2021-2025" амалӣ гардида, дар назар аст, ки Барномаи миллии тавонбахшии маъюбон барои давраи то соли 2030 таҳия гардад.

§2. Ҳифзи иҷтимоии аҳоли дар ҳолатҳои фавқулода ва бӯҳронӣ

57. Аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳангоми ҳолатҳои фавқулодаи дорои хусусияти табиӣ ва техногенӣ, ки метавонанд ба вазъи иҷтимоӣ иқтисодии одамон таъсири манфӣ расонанд, хеле осебпазиранд. Имконияти мақомоти давлатӣ барои бартараф намудани таъсири ҷунин ҳолатҳо нисбатан маҳдуд буда, қобилияти

хонаводаҳо ҷиҳати барқарорсозии оқибатҳои ҳодисаҳои номатлуби табиӣ низ заиф мебошад. Тоҷикистон яке аз кишварҳоиест, ки аз офатҳои табиӣ ва намудҳои дигари офатҳо нисбатан зарардида мебошад.

58. Бо мақсади паст кардани хавфи офатҳои табиӣ бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 декабри соли 2018, №602 Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба паст кардани хавфи офатҳои табиӣ барои солҳои 2019-2030 қабул гардидааст, ки амалисозии он ҳамчунин барои тақвият бахшидани соҳаҳои иҷтимоии кишвар мусоидат хоҳад кард. Дар баробари ин, набудани механизми ягонаи давлатӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии аҳолии осебпазир дар вазъиятҳои фавқулода, инчунин маҳдудияти барномаҳои мақсадноки ҳифзи иҷтимоӣ дар ин самт осебпазирии шахсони алоҳида, хусусан занон, кӯдакон, пиронсолони танҳо, шахсони маъҷуб, хонаводаҳои камбизоат ва минтақаҳои алоҳидаро ҳангоми бӯхронҳои иқтисодӣ ва ҳолатҳои фавқулодаи дорои хусусияти табиӣ ва техногенӣ хеле зиёд мекунад.

59. Дар Стратегияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба паст кардани хавфи офатҳои табиӣ барои солҳои 2019-2030 ҳадафҳо ва вазифаҳои стратегӣ муайян гардида, чор вазифаи асосӣ мушаххасан баён шудаанд. Дар иртибот ба ин барои мукамал намудани низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли дар ҳолатҳои фавқулодаи дорои хусусияти табиӣ ва техногенӣ ва вазъиятҳои бӯхронӣ бояд тадбирҳои зерин роҳандозӣ гарданд:

- пешниҳоди хизматрасониҳои махсусгардонидашудаи иҷтимоӣ, аз ҷумла тиббӣ, руҳиву равонӣ, манзилҳои муваққатии дастрас ва ғайра барои оилаҳо ва шахсоне, ки ҳангоми ҳолатҳои фавқулодаи дорои хусусияти табиӣ ва техногенӣ зарар дидаанд;

- омӯзонидан ва омода сохтани гурӯҳи мутахассисон барои баҳодихӣ ва расонидани кумакҳои тиббӣю иҷтимоӣ ва равонӣ барои ҷабрдидагон аз ҳолатҳои фавқулодаи дорои хусусияти табиӣ ва техногенӣ, махсусан кӯдакон;

- омода сохтани воситаҳои огоҳисозии аҳоли оид ба эътиногирӣ ба ҳолатҳои фавқулодаи дорои хусусияти табиӣ ва техногенӣ;

- такмили ҳамкориҳои байнисоҳавӣ барои самаранокии кумакҳо барои ҷабрдидагон ва таъсиси маҳзани ягонаи маълумот дар ин самт;

- ташаккул ва тавсеаи ҳамкориҳои байналмилалӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии табақаҳои осебпазир аҳоли дар ҳолатҳои фавқулодаи дорои хусусияти табиӣ ва техногенӣ ва ҷалби сармояи шарикони рушд ва созмонҳои дигари байналмилалӣ. Вобаста ба ин ба имзо расонидани Ёддошти тафохуми ҳамкорӣ байни мақоми ваколатдори давлатӣ дар самти ҳифзи иҷтимоии аҳоли, Кумитаи ҳолатҳои фавқулода ва мудофиаи граждании назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Хазиначи кӯдакони СММ (ЮНИСЕФ) дар самти

расонидани кумакҳои иҷтимоӣ ба аҳолии осебпазир дар ҳолатҳои фавқулода мувофиқи мақсад мебошад.

§3. Масъалаҳои гендерӣ дар доираи ҳифзи иҷтимоии аҳоли

60. Дар баробари дастовардҳои назаррас дар таъмин ва пешбарии ҳуқуқи занон ва духтарон дар Тоҷикистон, то ҳол дар ин самт баъзе норасоӣҳо ба мушоҳида мерасанд, ки ҳаллу фасли онҳо барои беҳтар намудани вазъи иҷтимоии занон ва духтарон зарур мебошад. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯзҳои аввали истиқлолият ба масъалаи баланд бардоштани мақоми зан дар ҷомеа, фарогирии духтарон ба таҳсил, пешгирии зӯрварӣ ва хушунат нисбати занон, таъмини имкониятҳои баробар дар идоракунӣ, таъмини ҳуқуқҳои баробари иқтисодӣ ва ҷанбаҳои дигари муҳимми ҳаёти иҷтимоиву иқтисодӣ чораҳои назаррас ва барномаҳои мушаххасро амалӣ намуда истодааст.

61. Таҳқиқотҳои солҳои охир нишон медиҳанд, ки дар баъзе самтҳо, махсусан, дар самти пешгирии осебпазирии иҷтимоиву иқтисодӣ ташвишҳои зиёде боқӣ мондаанд, аз ҷумла масъалаи зӯрварӣ ва хушунат нисбати занон ва духтарон то ҳол ҷой дорад. Мувофиқи маълумоти пурсиши тиббӣю демографии соли 2017, қариб аз 2/3 ҳиссаи одамон, аз ҷумла ҳуди занон боварӣ доранд, ки дар ҳолатҳои муайян нисбати зан (ҳамсар) ҷазои ҷисмонӣ ҷоиз аст. Ҳамзамон, солҳои охир падидаи нав - партофтани оилаҳои худ аз ҷониби муҳочирони меҳнатӣ дида мешавад. Хусусан, дар деҳоти Тоҷикистон занҳои дорои фарзандони ноболиғ, бе ҷойи кори расмӣ ва манбаи даромади муайян дар ҳолати вобастагӣ ва дастнигаронӣ аз хешу ақраби худ ва ё шавҳарашон қарор гирифта, ба ҳар гуна мушкилот осебпазир мегарданд.

62. Солҳои охир тамоюли зиёдшавии муҳочирати меҳнатии занон низ ба назар мерасад. Бо дарназардошти он, ки теъдоди зиёди муҳочирон дар корҳои вазнин ва ғайрирасмӣ фаъолият мекунанд, ин ҳолат ба занон таъсири боз ҳам вазнинтар дорад.

63. Тибқи маълумоти омӯрӣ дар соли 2021 шумораи хоҷагиҳои деҳқонии сарварашон занон 23,5 фоизи шумораи умумии хоҷагиҳои деҳқониро ташкил дод. Ҳамзамон, бештари кормандони соҳаи кишоварзӣ занон мебошанд ва дар ҳолатҳои бӯҳрони иқтисодӣ бештар осебпазиранд.

64. Ҳифзи иҷтимоии занон дар самти таъмини баробарҳуқуқии занон тадбирҳои зеринро бояд дар бар гирад:

- тақвияти усул ва чораҳои муайян намудани осебпазирӣ, ки ба хусусиятҳои гендерӣ таъсия менамояд;

- муайян намудани омилҳои институционалӣ, ки ба осебпазирии духтарон ва занон сабабгор мешаванд ва дар ин асос ворид намудани чораҳои мувофиқ дар барномаҳои соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ;

- баланд бардоштани сатҳи тахассусии кормандони соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ бо дарназардошти хусусиятҳои гендерии истифодабарандагони барномаҳои соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ;

- баланд бардоштани дониш ва малакаҳо, инчунин мавриди татбиқ қарор додани усул ва воситаҳо барои ворид сохтани тарҳрезӣ, банақшагирии молиявӣ ва мониторинги барномаҳои соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ, ки ба ҳалли масоили гендерӣ нигаронида шудаанд;

- вусъат додани ҳамкориҳо дар доираи шарикӣ иҷтимоӣ ва ҷалби созмонҳои байналмилалӣ дар қисмати амалӣ намудани барномаҳои давлатие, ки ба масоили гендерии марбут ба ҳифзи иҷтимоии занон ва духтарон равона карда шудаанд.

§4. Идоракуни ва ҳамкорӣ

65. Ҷиҳати амалисозии Стратегия пешбинӣ намудани ислоҳоти сиёсати идоракунии низоми ҳифзи иҷтимоӣ зарур буда, зимнан ба инобат гирифтани чорабиниҳои зерин муҳим мебошанд:

- ташаққул ва вусъат додани хизматрасонии иҷтимоӣ тавассути низоми "Равзанаи ягона" ва механизми бозравонии эҳтиёҷмандон, инчунин, пай дар пай интишор додани низоми мазкур дар тамоми шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ;

- баррасӣ ва пешбинӣ намудани тадбирҳо оид ба даҳолати барвақтӣ ва пешгирикунанда дар сатҳи маҳал, аз ҷумла тақвият бахшидани иқтисодии ҷамоатҳои шаҳраку деҳот ва васеъ кардани хизматрасониҳо оид ба ошкорсозии бармаҳали нуқсонҳои модарзодӣ ва бемориҳои, ки метавонанд ба маъҷубӣ ва ё бемориҳои музмин оварда расонанд;

- дастрасии хизматрасониҳои тиббӣ ва иҷтимоӣ ба оилаҳои камбизоат тавассути сохторҳои маҳаллии тандурустӣ ва маориф, аз ҷумла муассисаҳои таълимӣ таҳсилоти умумӣ ва марказҳои саломатӣ;

- тадриҷан васеъ намудани нақши мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот дар ташаққул ва амалӣ гардонидани низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли;

- ҷорӣ намудани низоми яқзинагии идоракуни ва амалисозии сиёсати ҳифзи иҷтимоии аҳоли, инчунин тақвият додани иқтисодии мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар таъмини хизматрасониҳои иҷтимоӣ.

66. Амалишавии Стратегия тавассути Нақшаи амал таъмин мегардад. Нақшаи амал барои ҳар се сол аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мегардад.

67. Бо иҷрои самараноки Стратегия натиҷаҳои ниҳонии зерин дар низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли ба даст оварда мешавад:

- таҳлили санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳа бо мақсади тақмили санадҳои амалкунанда ва таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқии нави соҳавӣ, ки ба стандартҳои ҷаҳонӣ ҷавобгӯ анҷом дода шуда, пойгоҳи мукаммали қонунгузори ҳифзи иҷтимоии аҳоли роҳандозӣ мегардад;

- ба низоми мавҷудаи хизматрасони иҷтимоӣ тадричан унсурҳои нави замонавӣ ва инноватсионӣ ворид гардида, тамоюли афзоиши маъюбшавии аҳоли, аз ҷумла бемориҳои рӯҳӣ пешгирӣ гардида, фаъолияти шабакаи муассисаҳои таълимӣ пешгирикунанда ва комиссияҳои экспертизаи тиббӣ иҷтимоии мақомоти ваколатдори давлатӣ тақвият бахшида мешаванд;

- намудҳои гуногуни хизматрасониҳои иҷтимоӣ, аз ҷумла тавонбахшии тиббӣ иҷтимоӣ, кордармонӣ ва монанди инҳо дар муассисаҳои давлатии будубоши доимӣ ва марказҳои тавонбахшии маъюбон рушд карда мешаванд;

- воситаҳо ва механизмҳои мониторинги камбизоатӣ, муайян намудани камбизоатӣ ва ниёзмандӣ, аз ҷумла дар сатҳи маҳаллӣ такмил ёфта, мавриди истифода қарор дода мешаванд;

- маҳзани ягонаи умумҷумҳуриявии маълумоти электронии баҳрабарандагони кумақпулиҳо ва хизматрасониҳои иҷтимоӣ ташкил карда мешавад;

- низоми нафақа бо истифода аз механизмҳои андӯхт ташаққул ёфта, самаранок фаъолият менамояд;

- Маркази иттилоотӣ ва таҳлили низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли таъсис дода шуда, "Равзанаи ягона"-и низоми бақайдгирӣ ва хизматрасониҳои ҳифзи иҷтимоии аҳоли ташкил карда мешавад;

- андозаи нафақа ва кумақпулиҳо бо таъмини суботи фискалӣ ва суғуртаи иҷтимоӣ афзоиш дода шуда, таносуби нафақа/маош ба сатҳи минималӣ дар стандартҳои ҷаҳонӣ муқарраршуда расонида мешавад;

- муҳити бемонеа барои таъмини фарогирӣ ва иштироки фаъоли гурӯҳҳои осебпазир, аз ҷумла шахсони маъюбиятдошта дар ҳаёти иқтисодӣ ва иҷтимоии ҷомеа фароҳам оварда мешавад;

- низоми устувори тайёр намудани кормандони низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли бунёд гардида, меъёри кормандони мақомоти маҳаллии ҳифзи иҷтимоии аҳоли вобаста ба шумораи аҳоли дар шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ тасдиқ ва роҳандозӣ карда мешавад;

- раванди ислоҳоти навбатии низоми идоракунӣ ва рушди бо майлони соҳаҳои ҳифзи иҷтимоии аҳоли дар давраи муайянгардида анҷом ёфта, механизми воҳиди идоракунӣ ва тартиби кор, ки барои ҳифз ва пешбурди ҳуқуқ ва манфиатҳои иҷтимоӣ ва иқтисодии шахсони алоҳида ва оилаҳои осебпазир дар тамоми ҷумҳурӣ мусоидат менамоянд, такмил дода мешавад;

- Барномаи давлатӣ оид ба масъалаҳои пиршавӣ ва дастгирии иҷтимоии пиронсолон барои давраи солҳои 2023-2027 тасдиқ карда мешавад;

- таъмини дастрасии кӯдакон ба муассисаҳои томақтабӣ ва умуман таҳсилоти томақтабӣ, инчунин рушду такомули барвақтии кӯдакон, шуълнокии закон баланд бардошта шуда, сифати хизматрасониҳои иҷтимоии онҳо таъмин карда мешавад;

- Концепсияи ислоҳоти низоми таъминоти нафақа барои марҳила ба марҳила гузаштан ба низоми пасандозии таъминоти нафақавӣ ва пай дар пай баланд бардоштани андозаи нафақа таҳия мегардад;

- Концепсияи шуғли пурмаҳсул роҳандозӣ гардида, афзоиши ҳамзамони маҳсулнокии меҳнат, танзими равандҳои стратегии муҳоҷирати шаҳрвандон ба хориҷи кишвар ва ҳифзи иҷтимоии самарабахши аҳолии қобили меҳнат таъмин карда мешавад;

- дастрасии васеъ ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ, даромад ва амнияти озуқаворӣ барои тамоми шахсон ва оилаҳои муҳтоҷ дар давоми марҳилаҳои гуногуни зиндагӣ таъмин карда мешаванд;

- тадбирҳои самарабахш баҳри ҳифзи иҷтимоии кӯдакони осебпазир андешида шуда, шароити арзандаи оиладорӣ, ҳифз ва тавсеаи арзишҳои оила ҳамчун қисми ҷудонашавандаи низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли муҳайё мегардад.

6. ҲИСОБҲОИ МОЛИЯВӢ ВА МАНБАЪҲОИ МАБЛАЉГУЗОРИИ АМАЛИСОЗИИ СТРАТЕГИЯ

68. Сатҳи рушду инкишофи иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва сиёсии кишвар ба имкониятҳои молиявии амалисозии нақшаҳои стратегӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ тасири бевосита мерасонад. Ҳар қадар, ки сатҳи тараққиёти кишвар баланд бошад, ҳамон қадар вазъият дар соҳаҳои иҷтимоии кишвар, хусусан дар низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли босубот ва муътадил хоҳад буд.

69. Зимни баёни афзалиятҳо ва самтҳои асосии фаъолият дар самти ҳифзи иҷтимоии аҳоли дар Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025 таҳлили вазъи маблағгузори соҳа ва сарчашмаҳои маблағгузори татбиқи чорабиниҳои марбут ба афзалиятҳо ва самтҳои асосии фаъолият дар қарда шудаанд. Чунончи, қайд гардидааст, ки тӯли солҳои амалишавии Барномаи қаблии марбут ба солҳои 2016-2020 дар самти ташкили низоми муосири ҳифзи иҷтимоӣ, васеъ намудани фарогирӣ, таҳкими кумаки иҷтимоии унвонӣ ва такмили усулҳои баҳодихии ниёзмандӣ корҳои зиёде ба анҷом расида, хароҷоти буҷет оид ба маблағгузори соҳа 33,3 фоиз афзоиш ёфтааст.

70. Дар соли 2022 ба ин мақсад қариб 13,5 миллиард сомонӣ пешбинӣ гардид, ки зиёда аз 40,2 фоизи хароҷоти буҷети давлатиро ташкил медиҳад. Аз рӯи маълумоти расмии Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон хароҷот барои таъминоти иҷтимоӣ дар Тоҷикистон бештар аз 4,1 млрд сомониро ташкил дода, ба низоми суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақа қариб 80 фоизи хароҷот рост меояд. Чунончи, ба буҷети суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақа аз ҳисоби андози иҷтимоӣ 3 млрд 431 млн сомонӣ ворид гардид, ки нисбати ҳамин давраи соли гузашта 550,6 млн сомонӣ ё 19,1 фоиз зиёд мебошад, ки он пурра ба маблағи 3378,1 млн сомонии дар соли 2021 банақшагирифташуда пардохт гардидааст.

71. Дар давраи солҳои 2018-2022 ва тибқи дурнамои соли 2023 ҳаҷми маблағгузориҳои буҷетӣ ба низоми ҳифзи иҷтимоӣ зиёда аз 2,5 маротиба афзоиш ёфтаст. Манбаҳои буҷети давлатӣ, ки ба тадқиқи сиёсати иҷтимоии давлат дар самти ҳифзи иҷтимоии аҳоли равона гардидаанд, асосан тавассути Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли барои нигоҳдории дастгоҳи марказии вазорат, ташкилоту муассисаҳои ҳифзи иҷтимоии тобеи вазорат, инчунин сохторҳои ҳифзи иҷтимоии аҳолии мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, пардохтҳои баъзе намудҳои кумакпулиҳои иҷтимоии давлатӣ, такмили ихтисоси кормандон ва пешбурди корҳои илмӣ тадқиқотӣ, экспертизаи тиббӣ иҷтимоӣ, инчунин истеҳсоли маҳсулоти протезию ортопедӣ ва хариди воситаҳои техникии тавонбахшӣ барои маъюбон ворид мегарданд.

72. Ба моддаҳои хароҷоти низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли нигоҳдории мақомоти маҳаллии ҳифзи иҷтимоӣ, аз ҷумла шуъбаҳои хизматрасонии иҷтимоӣ дар хона, марказҳои ҳудудии хизматрасонии иҷтимоӣ ба пиронсолон ва маъюбон, хароҷот барои баъзе имтиёзҳо ва кафолатҳои иҷтимоии давлатии ветеранҳои ҷангу меҳнат, маъюбон ва категорияҳои дигари имтиёздор (ҳаққи хизматрасонии алоқа, рафту омади ройгон дар нақлиёти автомобилӣ истифодаи ҷамъиятӣ, ҳаққи хизматрасониҳои коммуналӣ, телефон, расонидани кумаки яқвақтаинаи моддӣ) мансуб мебошанд, ки тавассути буҷети маҳаллӣ маблағгузорӣ карда мешаванд. Ҳамзамон, афзалиятҳои барномавии ҳифзи иҷтимоӣ аз ҳисоби буҷетҳои маҳаллӣ, хусусан нисбат ба тадбирҳо доир ба иҷрои барномаҳои марбут ба рушди иҷтимоӣ иқтисодии вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо низ дастгирӣ карда мешаванд.

73. Ёайр аз ин, қисми хароҷот барои чорабиниҳои ҳифзи иҷтимоии аҳоли, ба истиснои таъминоти нафақавӣ ва пардохтҳои марбут ба суљуртаи иҷтимоӣ ва шуљли аҳоли, ба монанди пардохти ҷубронпулӣ ва кумакпулиҳо ба маъюбони садамаи Неругоҳи барқи атомии Чернобил ва кӯдакони гирифтори бемории ВНО, кумакпулии яқдафъаина ба зарардидагони офатҳои табиӣ ва монанди инҳо бевосита аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохт карда мешавад. Ҳамзамон, дар доираи таъмини уҳдадорӣҳои иҷтимоии давлат тибқи ҳиссаҷудокунии буҷетӣ ба Фонди суљуртаи иҷтимоӣ ё худ маблағгузориҳои пардохтҳои нафақаҳои иҷтимоии шаҳрвандоне, ки ба суљуртаи ҳатмии иҷтимоӣ фаро гирифта нашудаанд (ё худ собиқаи суљуртавӣ (меҳнатӣ) надоранд), маблағҳои дахлдор ҷудо карда мешаванд.

74. Стратегия бо маблағгузориҳои 333321570 сомонӣ аз буҷети давлатӣ ва 633310983 сомонӣ аз ҳисоби шарикони рушд таъмин мегардад.

75. Манбаҳои дар боло номбаргардида аз нуқтаи назари иқтисодӣ ва молиявӣ муайянкунандаи сарчашмаҳои асосӣ ва муҳим барои амалисозии Стратегия ба шумор мераванд. Аз ин рӯ,

амалисозии Стратегия тибқи мақсад ва вазифаҳои рушди низоми ҳифзи иҷтимоии аҳоли вобаста ба вазъи молиявӣ ва иқтисодии кишвар дар доираи маблағҳои пешбининамудаи буҷети давлатӣ ва манбаҳои дигаре, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст, аз ҷумла ҷалби сармояи хориҷӣ, грантҳо, фондҳои башардӯстона ва донории созмонҳои байналмилалӣ анҷом дода мешавад.

7. МОНИТОРИНГ ВА АРЗӢБИИ СТРАТЕГИЯ

76. Мониторинг ва арзёбии Стратегия аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли гузаронида мешавад.

77. Мониторинг ва арзёбии Стратегия тибқи қонунгузорӣ гузаронида шуда, дар раванди он вазорату идораҳои дахлдор ва шарикони рушд ҷалб карда мешавад.

8. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

78. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли бо мақсади ҷалби маблағгузорӣ ҷиҳати амалисозии Стратегия бо шарикони рушд ҳамкорӣ менамояд.

79. Вазорату идораҳо ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ барои амалисозии самараноки Стратегия тадбирҳои дахлдор андешида, ба мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли мусоидат менамоянд.

80. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли якҷо бо вазорату идораҳои дахлдор аз натиҷаи иҷрои Стратегияи мазкур ҳар сол ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон маълумот пешниҳод менамояд.